

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی تبریز

دانشکده پرستاری و مامائی تبریز

گروه مامائی

نیمسال اول ۸۹-۹۰

نام درس: بهداشت باروری (۱) بهداشت باروری و حقوق آن

نام مدرس: دکتر سکینه محمدعلیزاده

تعداد واحد: ۱ واحد (۱۷ ساعت نظری)

تعداد دانشجویان: ۸ نفر

پیش‌نیاز: -

روز و ساعت تشکیل کلاس: پنج شنبه ساعت ۸-۱۰

رنوس مطالب

ارتباط متقابل جمعیت، رشد اقتصادی پایدار و توسعه، جمعیت و محیط زیست، جمعیت، اقتصاد و فقر، برابر و عدالت جنسیتی و توانا سازی زنان - تواناسازی زنان و وضعیت آنها، دختر بچه‌ها، مسئولیت و مشارکت مردان - خانواده‌ها، نقش‌ها و ترکیب ساختار آن - گوناگونی ساختار و ترکیب خانواده - حمایت‌های اجتماعی و اقتصادی و خانواده - رشد و ساختار جمعیت - کودکان و نوجوانان، مردم سالخورده، مردم بومی، افراد با معلولیت‌ها - حقوق و بهداشت باروری - حقوق و بهداشت باروری، تنظیم خانواده، بیماری‌های مقاربتی و جلوگیری از آلودگی به ویروس ایدز، تمایلات جنسی و ارتباط جنسی، نوجوانان - بهداشت باروری، بیماری و مرگ و میر - مراقبت‌های بهداشتی اولیه و بخش مراقبت‌های بهداشتی - بقاء و بهداشت کودک، بهداشت زنان و مادران، ایدز

هدف کلی درس:

دانشجو پس از گذراندن این واحد قادر خواهد بود که:

- بهداشت باروری و حقوق باروری را تعریف و توصیف نماید.
- ابعاد بهداشت باروری را توصیف نماید.
- در مورد ارتباط متقابل بین جمعیت و رشد اقتصادی پایدار بحث کند.
- در مورد لزوم عدالت جنسی و توانا سازی زنان بحث کند.
- خانواده، حقوق، ترکیب و ساختار آن را توصیف نماید.
- رشد و ساختار جمعیت را توصیف نماید.
- حقوق بهداشت تولید مثل را توصیف نماید و در مورد آن بحث کند.
- در مورد بهداشت باروری، بیماری و مرگ و میر ناشی از عدم رعایت آن بحث نماید.
- حقوق جنسی و باروری را براساس منشور IPPF توصیف نماید.

شرح درس: فراگیران با گذراندن این درس ضمن شناخت با بهداشت و حقوق باروری زنان به مراقبت‌های بهداشتی اولیه و توانمندسازی زنان نیز دستیابی پیدا خواهند نمود.

برنامه جلسات :

اهداف جزئی درس (براساس سرفصل درس):
در پایان از دانشجو انتظار می رود که بتواند:

جلسه اول:

اهداف: توصیف درس، بیان انتظارات متقابل مدرس و دانشجو

- ۱- اهداف این واحد درسی را بیان نماید.
- ۲- انتظارات خود را از این واحد درسی بیان نماید.

جلسه دوم و سوم

اهداف: مروری بر تعریف، اصول، اهداف و دامنه بهداشت باروری، MCH و طرق ارائه آن در جهان و ایران؛ شاخصهای بهداشت باروری، اهداف توسعه هزاره با تاکید اهداف مرتبط با بهداشت باروری

۱. بهداشت باروری را تعریف نماید.
۲. شاخصهای بهداشت باروری را توصیف نماید.
۳. مشکلات مربوط به محاسبه دقیق شاخصهای باروری را توضیح دهد.
۴. اجزای PHC را بیان نماید.
۵. اصول زیربنایی نظام مراقبتهای اولیه بهداشتی را بیان کند.
۶. ساختار ارائه خدمات سلامت در ایران را ترسیم کند.
۷. نقش PHC و MCH در سلامت، جامعه و رشد و توسعه را بیان نماید.
۸. خصوصیات اصلی شبکه ارائه مراقبتهای اولیه بهداشتی درمانی ایران را بیان کند.
۹. اهداف توسعه هزاره را بویژه اهداف مربوط به بهداشت باروری (۳-۶) را توضیح داده و در مورد ارتباط سایر اهداف با این اهداف بحث نماید.
۱۰. وضعیت جهان و ایران در رسیدن به اهداف توسعه هزاره را توضیح دهد.
۱۱. هدف کلی، اهداف اختصاصی برنامه بهداشت باروری در کشور و شاخصهای رسیدن به این اهداف (تا سال ۱۳۹۴) را بیان کند.
۱۲. وضعیت موجود کشوری در مورد شاخصهای بهداشت باروری را بیان کند.

منابع برای این جلسه:

- رهبر محمدرضا. مراقبت‌های اولیه سلامت در کشور جمهوری اسلامی ایران: آشنایی با کشور ایران و مروری بر شاخص‌ها، ساختار و برنامه‌های سلامت در کشور. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - معاونت سلامت. ۱۳۸۷. صفحات ۱۶-۲۲.
 - رضاسلطانی پروانه، پارسای سوسن. بهداشت مادر و کودک. ویراست ۲، تهران: سنجش و تحصیلات تکمیلی، ۱۳۸۷: صفحات ۴۰-۴۶.
 - سهیلی ثریا. بهداشت برای همه و مراقبت‌های بهداشتی اولیه. در: حسین حاتمی و همکاران، مولفین. کتاب جامع بهداشت عمومی. چاپ دوم، ۱۳۸۵ جلد اول، صفحات ۷۷-۸۷.
 - United Nations. MDG Monitor: Quick facts, Progress by goal, Iran. [cited 2009 8 Jan]; Available from: http://www.mdgmonitor.org/country_progress.cfm?c=IRN&cd=364
 - United Nations Development Programme. 2008 Statistical Update, Iran (Islamic Republic of), The Human Development Index - going beyond income. [cited 2009 11 Jan]; Available from: http://hdrstats.undp.org/2008/countries/country_fact_sheets/cty_fs_IRN.html
- منابعی برای مطالعات بیشتر
- فرشاد علی اصغر. اهم برنامه‌های حوزه معاونت سلامت وزارت بهداشت، در: حسین حاتمی و همکاران، مولفین. کتاب جامع بهداشت عمومی. چاپ دوم، ۱۳۸۵، صفحات ۱۳۵-۱۴۳.
 - The World Health Report 2008. Primary Health Care – Now More than Ever. [cited 2011 11 Jan]; Available from: www.who.int/whr/2008/whr08_en.pdf
 - United Nations. Millennium Development Goal Report 2010. [cited 2011 11 Jan]; Available from: <http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/MDG%20Report%202010%20En%20r15%20-low%20res%2020100615%20-.pdf>

جلسه چهارم و پنجم: امور جمعیتی و شاخصهای بهداشتی با تاکید بر بهداشت باروری

- ۱- جمعیت شناسی و ابعاد آن را توضیح دهد.
- ۲- مراحل چرخه جمعیت شناسی را توضیح دهد.
- ۳- عمده‌ترین منابع کسب داده‌های جمعیتی و بهداشت باروری را توضیح دهد.
- ۴- شاخصهای جمعیتی و بهداشت باروری را توضیح و تفسیر نماید.
- ۵- با استفاده از داده‌های جمعیتی و بهداشتی هرم سنی جنسی را ترسیم نموده و شاخصهای جمعیتی و بهداشت باروری را محاسبه نماید.
- ۶- زمان لازم برای دو برابر شدن جمعیت را از روی میزان رشد سالانه جمعیت محاسبه کند.
- ۷- وضعیت رشد جمعیت در جهان، کشورهای در حال توسعه را قبل از سال ۱۹۵۰ و بعد از آن و برآورد شده تا سال ۲۰۵۰ را توصیف نماید.
- ۸- روند رشد جمعیت، وضعیت کنونی ترکیب جمعیتی و عوامل موثر بر آنها را در جهان و ایران توضیح دهد.
- ۹- عوامل اصلی موثر بر بالا بودن میزان مولید را بیان نماید.
- ۱۰- اثرات روند تغییر جمعیت بر رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی را ذکر نماید
- ۱۱- چگونگی تکمیل جداول ذیح حیاتی را توضیح داده و چگونگی کنترل نسبی کیفیت ثبت داده‌های ذیح حیاتی را توضیح دهد.
- ۱۲- شاخصهای جمعیتی، مرگ و میر و باروری قابل محاسبه با استفاده از داده‌های ذیح حیاتی را محاسبه نماید.

منابع برای این جلسات:

- World Health Organization . Reproductive Health Indicators: Guidelines for their generation, interpretation and analysis for global monitoring, 2006. [cited 2011 11 Jan]; Available from: whqlibdoc.who.int/publications/2006/924156315X_eng.pdf
- پارک جان اورت. درسنامه پزشکی پیشگیری و اجتماعی. جلد اول: اصول و روشهای اپیدمیولوژی، جمعیت شناسی و آمارهای بهداشتی. ترجمه حسین شجاعی تهرانی. ویرایش هفدهم، تهران: انتشارات سماط، ۱۳۸۷. صفحات ۱۸۷- ۲۰۱ و ۲۵۲-۲۵۳.
- اعضای هیات علمی گروه پزشکی اجتماعی دانشکده پزشکی و همکاران. بهداشت خانواده، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۱۳۸۵: صفحات ۳-۱۸.
- رضاسلطانی پروانه، پارسای سوسن. بهداشت مادر و کودک. ویراست ۲، تهران: سنجش و تحصیلات تکمیلی، ۱۳۸۷: صفحات ۳۷۶-۳۷۹.
- صداقت کامران. جمعیت شناسی پزشکی. در: حسین حاتمی و همکاران، مولفین. کتاب جامع بهداشت عمومی. چاپ دوم، جلد سوم ۱۳۸۵. فصل ۱۱ - گفتار ۳. صفحات: ۵۷-۱۵۴۷.
- مرکز آمار ایران- معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری. نتایج کلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵. <http://www.amar.org.ir/Upload/Modules/Contents/asset23/kollisarshomari85.pdf>
- مرکز آمار ایران- معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری. نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵. نتایج کلی استانها. <http://www.amar.org.ir/nofoos1385/default-2458.aspx>
- مرکز آمار ایران. ساعت جمعیتی. <http://www.amar.org.ir/default-386.aspx>

منابع برای مطالعه بیشتر:

- Iranian Ministry of Health and Medical Education. ICPD at 10: Country Report of the Islamic Republic of Iran. Tehran: MOHME; 2005. [cited 2011 11 Jan]; Available from: <http://iran.unfpa.org/images/photo/ICDP10.pdf>
- World Health Organization- Regional Office for the Eastern Mediterranean. Country profiles- Islamic Republic of Iran [cited 2011 23 Jan]; Available from: <http://www.emro.who.int/emrinform/index.aspx?Ctry=ira>
- World Health Organization- Regional Office for the Eastern Mediterranean. Background information on the health system in the Islamic Republic of Iran. [cited 2011 12 Jan]; Available from: <http://www.emro.who.int/iran/Media/PDF/HealthSystems.pdf>
- UNICEF. At a glance: Iran, Islamic Republic of- Statistics. [cited 2011 11 Jan]; Available from: http://www.unicef.org/infobycountry/iran_statistics.html
- The world bank group. Country brief- Iran. [cited 2011 12 Jan]; Available from: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/MENAEXT/IRANEXTN/0,,menuPK:312966~pagePK:141132~piPK:141107~theSitePK:312943,00.html>

- United Nations- Department of economic & social affair- Population division. World population prospects: The 2008 revision, population database [cited 2011 5 Jan]; Available from: <http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>
- WHO Statistical Information System (WHOSIS). Detailed database search. [cited 2011 12 Jan]; Available from: <http://www.who.int/whosis/data/Search.jsp>

جلسه ششم

اهداف: شناخت حقوق جنسی و باروری براساس منشور IPPF و اصول ICPD

۱. حق زندگی را توضیح داده و امید به زندگی و علل اصلی مرگ و میر در زنان را توصیف نماید.
۲. حق آزادی و امنیت فردی را توضیح داده و وضعیت کنونی ختنه زنان، عقیم سازی، سقط و سایر موارد تهدید کننده مشابه آزادی و امنیت فردی زنان را توصیف نماید.
۳. حق برخورداری از عدالت و رهایی از هر گونه تبعیض را توضیح داده و وضعیت زنان در این زمینه را توصیف نماید.
۴. حق رازداری را توضیح داده و اهمیت آن را بیان نماید.
۵. حق آزادی اندیشه را توضیح داده و اهمیت آن را بیان نماید.
۶. حق دسترسی به امکانات و آموزش و اهمیت آن را توضیح داده و وضعیت زنان در این زمینه را توصیف نماید.
۷. حق تصمیم گیری فردی در باره ازدواج و تشکیل خانواده و اهمیت آن را توضیح داده و وضعیت زنان در این زمینه را توصیف نماید.
۸. حق تصمیم گیری فردی در باره تعداد و زمان تولد فرزندان و اهمیت آن را توضیح داده و وضعیت کنونی در این زمینه را توصیف نماید.
۹. حق دسترسی به خدمات و برخورداری از بالاترین کیفیت خدمات و اهمیت آن را توضیح داده و وضعیت کنونی در این زمینه را توصیف نماید.
۱۰. حق بهره‌مند شدن از پیشرفت‌های علمی را توضیح داده و وضعیت کنونی در این زمینه را توصیف نماید.
۱۱. حق آزادی در اجتماعات و مشارکتهای اجتماعی و اهمیت آن را توضیح دهد.
۱۲. حق رهایی از شکنجه و آزار را و اهمیت آن توضیح دهد.

منابع برای این جلسات:

1. International Planned Parenthood Federation. IPPF charter on sexual and reproductive health. London: IPPF, 1996.
2. United Nations, Division for the Advancement of Women, Department of Economic and Social Affairs. Women 2000 and beyond: Gender equality and empowerment of women through ICT. September 2005.
3. United Nations, Division for the Advancement of Women, Department of Economic and Social Affairs. Women 2000 and beyond: The Role of Men and Boys in Achieving Gender Equality. December 2008.
4. Standards from the Programme of Action of the United Nations. International Conference on Population and Development (ICPD): Cairo, Egypt; 5-13 Sep 1994
5. Standard from the Platform for Action of the United Nations Fourth World Conference on Women (FWCW): Beijing, China; 4-15 September, 1995.

جلسات هفتم تا دهم

ارائه کنفرانس توسط هر دانشجو نیم ساعت و نیم ساعت بحث در مورد موضوع ارائه شده (در هر جلسه دو نفر) در باره موضوعات مسئولیت و مشارکت مردان - خانواده‌ها، نقش‌ها و ترکیب ساختار آن - گوناگونی ساختار و ترکیب خانواده - حمایت‌های اجتماعی و اقتصادی و خانواده - بهداشت باروری افراد با معلولیت‌ها - بیماری‌های مقاربتی

و جلوگیری از آلودگی به ویروس ایدز، تمایلات جنسی و ارتباط جنسی، نوجوانان و بهداشت باروری، سالمندان و بهداشت باروری

منابع اصلی درس (اعلام شده از طرف وزارت)

۱. جمعیت، توسعه و بهداشت باروری، حبیب الله زنجانی و همکاران، آخرین چاپ
۲. باروری و جمعیت. تیلور، هوار کانینگ (مؤلفین). آخرین چاپ

سایر منابع اصلی

3. International Planned Parenthood Federation. IPPF charter on sexual and reproductive health. London: IPPF, 1996.
4. United Nations, Division for the Advancement of Women, Department of Economic and Social Affairs. Women 2000 and beyond: Gender equality and empowerment of women through ICT. September 2005.
5. United Nations, Division for the Advancement of Women, Department of Economic and Social Affairs. Women 2000 and beyond: The Role of Men and Boys in Achieving Gender Equality. December 2008.
6. Standards from the Programme of Action of the United Nations. International Conference on Population and Development (ICPD): Cairo, Egypt; 5-13 September, 1994
7. Standard from the Platform for Action of the United Nations Fourth World Conference on Women (FWCW): Beijing, China; 4-15 September, 1995.

سایر منابع

۱. صداقت کامران. **جمعیت شناسی پزشکی**. در: حسین حاتمی و همکاران، مؤلفین. کتاب جامع بهداشت عمومی. چاپ دوم، جلد سوم ۱۳۸۵. فصل ۱۱ - گفتار ۳. صص: ۷۳-۱۵۴۷.
۲. مرکز آمار ایران- معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری. **نتایج کلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵**. <http://www.sci.org.ir/portal/faces/public/census85/census85.natayej>
۳. **جمعیت بر حسب جنس به تفکیک سن و استان در سال ۱۳۸۵ (فایل Excel)**.
4. <http://devdata.worldbank.org/atlas-mdg/>
5. Iranian Ministry of Health and Medical Education. ICPD at 10: Country Report of the Islamic Republic of Iran. Tehran: MOHME; 2005.
6. World Health Organization- Regional Office for the Eastern Mediterranean. Country profiles- Islamic Republic of Iran [cited 2006 23 Dec]; Available from: <http://www.emro.who.int/emrinfor/index.asp?Ctry=ira>
7. Executive Board of the United Nations Development Programme and of the United Nations Population Fund. Country programme document for the Islamic Republic of Iran; 2004 18 Oct.
8. World Health Organization- Regional Office for the Eastern Mediterranean. Background information on the health system in the Islamic Republic of Iran. [cited 2009 12 Jan]; Available from: <http://www.emro.who.int/iran/Media/PDF/HealthSystems.pdf>
9. UNICEF. At a glance: Iran, Islamic Republic of- Statistics. [cited 2008 14 Oct]; Available from: http://www.unicef.org/infobycountry/iran_statistics.html
10. The world bank group. Country brief- Iran. [cited 2009 14 Jan]; Available from: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/MENAEXT/IRANEXTN/0,,menuPK:312966~pagePK:141132~piPK:141107~theSitePK:312943,00.html>
11. United Nations- Department of economic & social affair- Population division. World population prospects: The 2006 revision, population database 20 Sep 2007 [cited 2009 5 Jan]; Available from: <http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>

12. WHO Statistical Information System (WHOSIS). Detailed database search. [cited 2009 12 Jan]; Available from: <http://www.who.int/whosis/data/Search.jsp>
13. United Nations. MDG Monitor: Quick facts, Progress by goal, Iran. [cited 2009 8 Jan]; Available from: http://www.mdgmonitor.org/country_progress.cfm?c=IRN&cd=364
14. United Nations Development Programme. 2008 Statistical Update, Iran (Islamic Republic of), The Human Development Index - going beyond income. [cited 2009 11 Jan]; Available from: http://hdrstats.undp.org/2008/countries/country_fact_sheets/cty_fs_IRN.html
15. Vice-Presidency for Strategic Planning and Supervision: Statistical center of Iran. The results of Population & Housing Census 2006, No 1: The whole country. 2007 [cited 2008 20 May]; Available from: http://www.sci.org.ir/portal/faces/public/sci_en/sci_en.selecteddata/sci_en.yearbookdata

نحوه اداره کلاس:

۱. سخنرانی
۲. پرسش و پاسخ
۳. حل مسئله
۴. نمایش برخی فیلمهای آموزشی مرتبط مثل آی یو دی گذاری
۵. توضیح و تمرین آی یو دی گذاری بر روی ماکت
۶. بحث گروهی
۷. ارائه کنفرانس توسط دانشجویان

تکالیف دانشجویان

۱. مرور مطالب هر جلسه قبل از حضور در جلسه آموزشی مربوطه و شرکت فعال در بحثهای مربوط به هر جلسه
۲. جمع آوری مطالب و ارائه کنفرانس (یک مورد توسط هر فرد) در کلاس
۳. رسم هرم سنی جنسی و محاسبه شاخصهای بهداشتی و جمعیتی مهم با استفاده از دادههای سرشماری ۱۳۸۵ استانها در ایران و زیج حیاتی
۴. گذراندن Course ۱-۳ مربوط به بهداشت باروری در Global Health Elearning Center (<http://www.globalhealthlearning.org/login.cfm>) و ارائه گواهی گذراندن آن و خلاصه‌ای از نکات مهم آن

نحوه ارزشیابی

- ارزشیابی مستمر در هر جلسه بصورت میزان مشارکت در بحثها و پاسخ به سئوالات مطرح شده ۳۰٪
- ارزشیابی تکالیف انجام شده ۲۵٪
- امتحان میان ترم بصورت سئوالات چهارگزینه‌ای و تشریحی (خذفی نمی‌باشد) ۱۰٪
- ارزشیابی پایان ترم بصورت سئوالات چهارگزینه‌ای و تشریحی از کل مطالب بحث شده ۳۵٪

موفق باشید